KULT ERŐD 1

mária ligeti anna 2009
konzulens csomay zsófia
mome építész diplomaterv

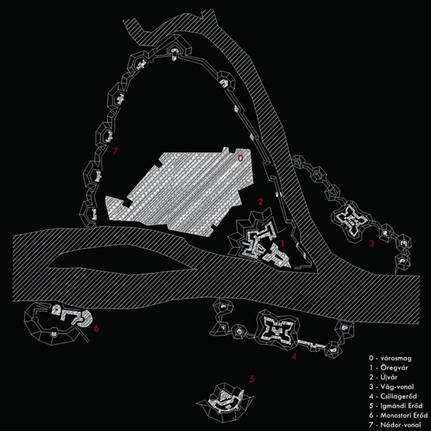

Nádor-vonal

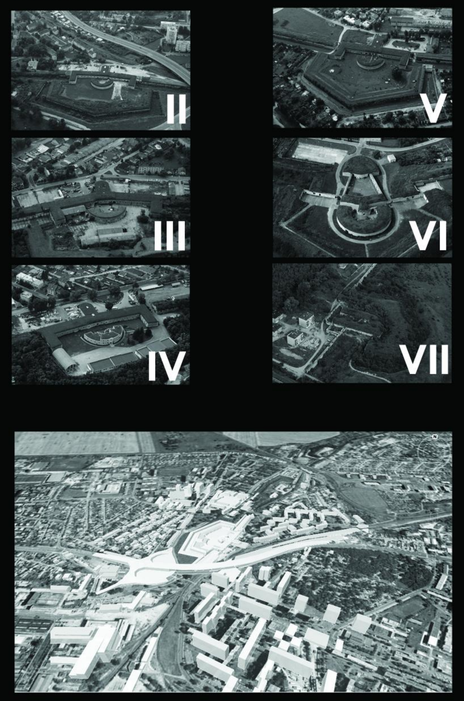

A révkomáromi Nádor-vonal **II. bástyá***jának revitalizációja*

Diplomatervem tárgyául olyan hadi létesítmény kerestem, melynek helyreállításánál nem az eredeti állapottal egyező módon való rögzítés az elsődleges cél, hanem amely szabadabban értelmezhető, s amely a hadítechnológia megváltozásával vagy más megváltozott funkciót, célt, használatot követel. A választásom a **komáromi erődrendszer** külső védvonalának egyik tagjára esett, mely történetesen a Nádor-vonal 1847-re befejezett hét tagjának egyik legépebben megmaradt, még nem felújított darabja.

Mivel az erődrendszer a magyarországi három erődöd (Kaposdymonostori Erőd, Csillagerőd, Monodi Erőd) és a Vág túlsó oldalán jórészt elpusztult várdákkal együtt alkot **egész erődítményrendszert**, kiterjedése és tulajdonai viszonylag miatt nehéz egységesen kezelni, ugyanakkor fontosnak tartottam a tervezés során foglalkozni a Nádor-vonalnak, mint a néhol hadi egységnek az **egységes koncepció** szerinti összefogásával.

A bécsi udvar által a XIX. század második felében építtetett monumentális, eredetileg 200 000 főnyi hadsereg befogadására alkalmas **Nádor-vonal** (Palatinus-Linie) erődrendszere hét bástyával rendelkezik, melyeket árkok és kisebb védőművek kötnek össze. A vonala jóval a városon kívül elhelyezkedő erődvonal mára teljes egészében a városszövet részévé vált – jobban mondva, ahogyan a város bekebelezte a Nádor-vonalat, és újjával, tervével átértelmezte annak egységes vonalát, így maradtak meg a város mozaikjában az egyes bástyák, mint zárványok vagy összetörhetetlen magvak.

Ezek a **zárványok** ma egyaránt szolgálnak a lakosság szükségleti-igényeinek kielégítésére és a hajléktalanok vagy hajléktalanok átmenetű, vejkedési „Veszélyesek" – mondta a Városi Építési Hatóság.

Azonban pontosan a helyzetükből adódóan megkérdőjelezhetetlen, hogy előbb-utóbb a város részévé, sőt, meghatározó részévé kell válniuk. A városlakóknak az erődökkel kapcsolatos **szemléletváltás**a a feltétlenül szükséges. A Római Birodalomtól kezdve itt épülő erődítések szerepét az aktuálisan fennálló hatalom folytonosan újraértékelte, így feladata Komáromnak is, hogy az újfent átalvult hadi objektumok funkcióját újragondolva a városba való **integrálá**sukat megkezdje. Az erre való törekvésnek pozitívnak – csak a megfelelő pénzügyi háttér hiányzik.

Elgondolásom szerint az erődvonal tagjainak olyan egységes, **fúzió**ként megjelenő "közterületének" kell lennie, melynek lehetőségét adnák a lakosság **közösségi igény**einek kielégítésére. Bár az egész láncolatot úgy a lakosság rendelkezésére lehetne bocsátani, hogy azt a maguk szájára íze szerint formálhassák saját **zöldterület**ükké. Azonban mivel ez most is részben így van, mégsem működőképes, szükségesnek láttuk egy fajta területrendezés és építészeti alakítás – mely megőrzi az eredetit, de kritikai szemmel formálja át azt.

Tervemben az egyes elemeket a **különböző társadalmi rétegek** felüdülését szolgáló csomópontokként képzelem el, melyek jelenlegiben ugyan az egyes rétegek igényei szerint alakulnak, azonban összességében mégis egységes láncolatot alkotnak.

A második bástyát ennek szellemében az ifjúsági tevékenységek központjaként, mintegy **ifjúsági kulturális központ**ként értelmeztem, melynek elődje az erődrendszer létező helyi szerint alakulnak, azonban összességében mégis egységes láncolatot alkotnak.

A régi épülethez való hozzáállásom a célkitűzésekre való tekintettel - **tisztelettelteljes**, ugyanakkor **kritikus** is.

Az épület külső árkaiban kialakított **szabad tér** mintegy összekapcsolja a várost az új egységgel – kívülről belülre haladva szórólapok a funkciók, és csak legelőül záródik be, az épületben szükségképpen megjelenő, pusztán funkcionális részek miatt. Szellemileg ehhez a **funkcionális meg**toz tartozik minden kiszolgálóegység, melyek utólag betolt „bőbrakéket" jelennek meg a boltozatok alatt.

A külső árokban egyetlen –folyóka által követett- oszlopcapcsú házdík, mely kétfelé választja az árkot. A festi **sétálórész** így összekapcsolódik a külső falban húzódó katakomba szintjével, ahol az ideiglenes vásárok/programok raktárai kapnak helyet. A falak tetejére illeszthető, szintén időlegesen felhelyezett gerendák a rendezvények árnyékolását biztosítják. Az árok főbejáratul a nehéz tárgyraktár átfúrt folyosó szolgálnak, ennek kibővített termelnek kapcsnak helyet az ideiglenes rendezvényeket kiszolgáló funkcionális helyiségek.

Az egész bástya belső, –a tervben illúzorokkal hangsúlyozott- nyitott **amfiteátrum**ot lumétti a közösző rendelőában kialakított többfunkciós, mobil nézőtéres előadótér, melyre a központban elhelyezkedő előtérből két szinten is be lehet bejutni. Az emeleten végighúzódó galéria vezető végig a látogatót a rendelőig.

Az épületbe költöző funkciók mintegy kárytáro, kitombíróro jelnek a külső, zárt falrészeket. A pilléresítéssel **szabadon átjárható**vá vált kiállítótér és könyvtár „illúziókat" a lakótelepek felé; egyávaron áttét termek szabadon **áttekinthető és világos egysége**ket vázolta; terek és szálpadok arányrendszere azonban megőrizte az eredeti beosztás méretett. A könyvtár kisebb egységei – a bennek létesített "olvasóasztalokkal" – felülről kapnak még több **fényt**. A könyvtár baloldali, kétszintes szárnyában megmaradnak az eredeti falak, itt kapott helyet a kutatórészleg és az alsó, sötétebb szinten az audiovizsuális rész.

A szerkezeti kialakításból adódóan, az szolgáresdés kivétlesek, pilléréppenyezés és a falak mentén futó vezetékek (...) miatt a **belső** terek **induszriális jellege**t kapnak, mely az ifjúság szemére vonzó könyvszerű bástyát. Nyers tégla falak megmaradnak; melegséget csak a szőnyegekkel burkolt 'olvasóasztalok' szolálnak. Ugyanígy az épület frontján, a nyitott boltívekénél a vakolattól megszabadított téglafalak látszanak; míg a belső terekre néző homlokzatok jellemzően megmaradtak az eredeti metszett kő burkolattal. A belső udvarra néző ablakok kiegészítik it, rejtett tokú nyílászárókkal. A rondellát és a retranchement összekötő 'ék' üvegfalaival áttetszőget ugott.

Az épületen mindenüt megjelenő boltozati átrörések egészítik ki a boltvállakánál elhelyezett lámpatestek szolgáltatta áttolódás **megvilágítás**: Az áttörések mindig az alattuk lévő területek funkciója szerint helyezkednek el. A könyvtárban lé-vő alacsony polc-rendszer bővíthető, beépíthető világítással rendelkezik.
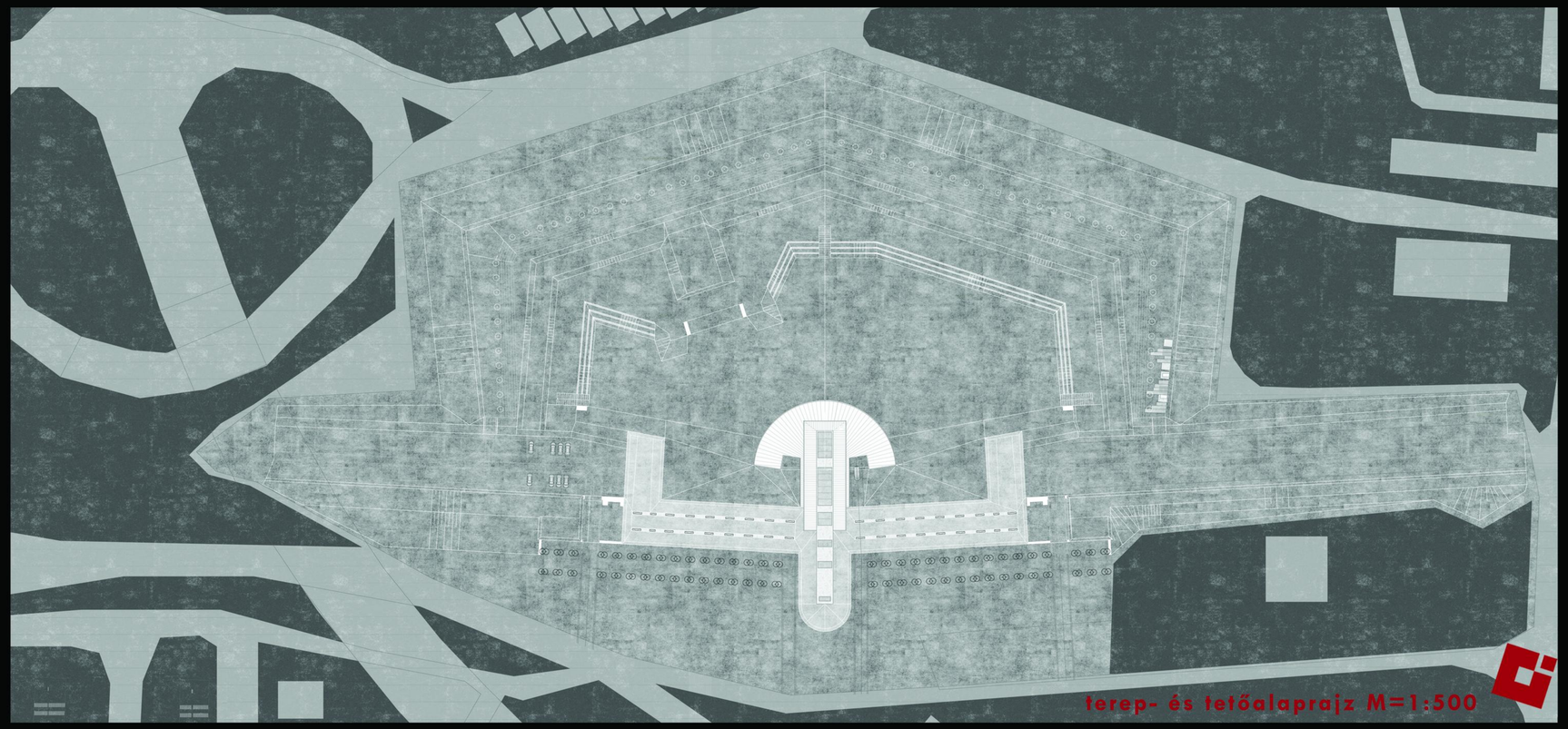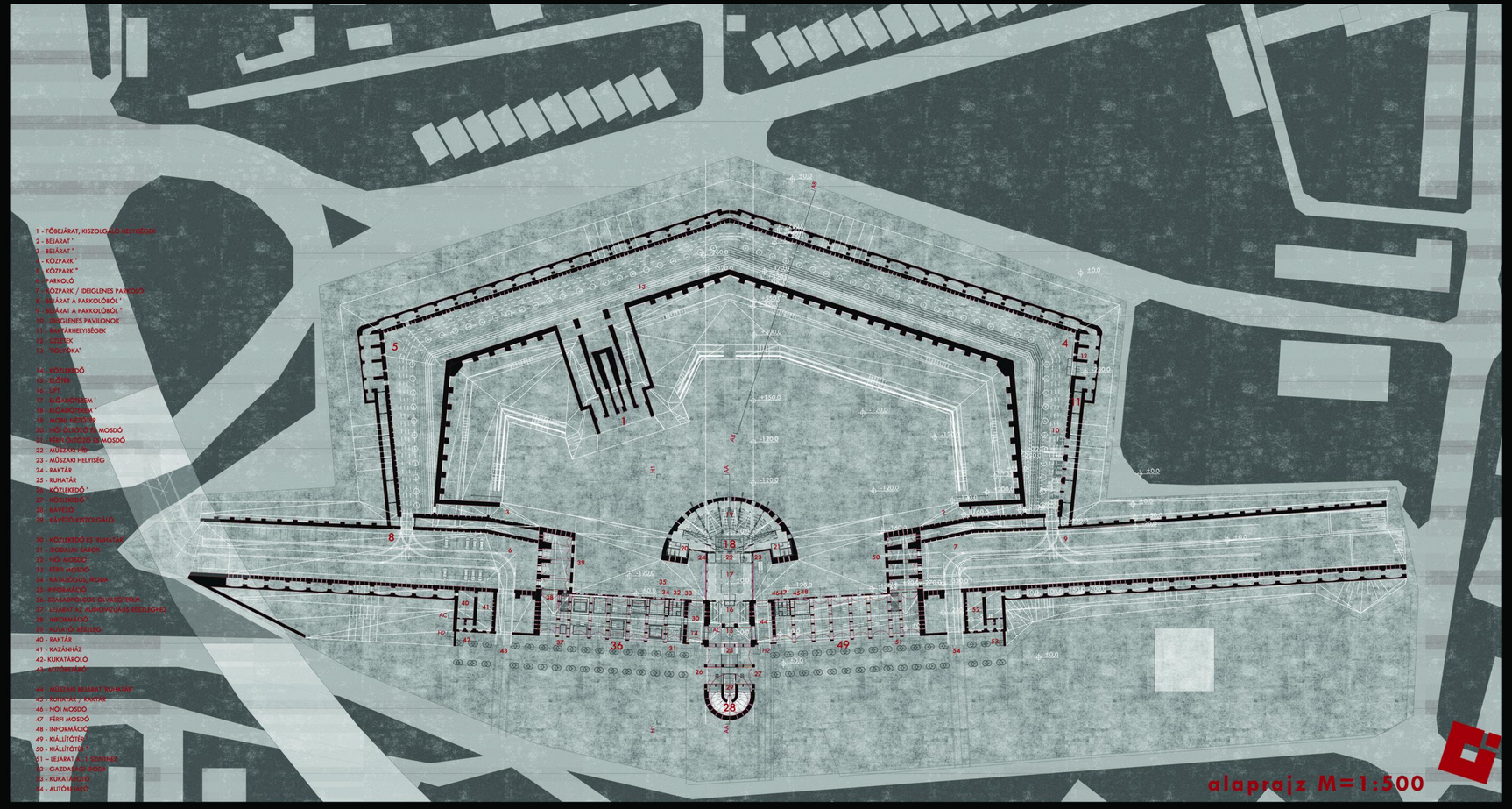
Hogyha az egész terv lényegét akarom megragadni, azt a szót mondom: **nyitás**, és azt az a szó, ami –véleményem szerint- az egész erődrendszer városba való integrálásának is a kulcsa. Nyitás a város felé, nyitás új építészeti elgondolások és a modern műemlékvédelem / építészet eszközei felé, nyitás a közösségi élet szerveződésének szellemi irányzatai és Komárom város egyes társadalmi rétegei felé. Olyan nyitás, mint amit az egyes rendezvények vagy városi ügyek kapcsán Révkomárom és Komárom összefogásával a két város irányítása már megvalósít...